

ІНТЕРПОЛ ТА ЙОГО РОЛЬ У БОРОТБІ ІЗ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

ТЕЛЕШЕЦЬКИЙ Олександр Іванович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування

УДК 343.9

DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2023.4.43>

У статті розглянуто роль та значення діяльності Інтерполу у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю. Проаналізовано історичні етапи становлення та розвитку Інтерполу, його мету та завдання, а також організаційно-правові основи його створення.

Зазначається, що транснаціональна злочинність – це злочинна діяльність, яка виходить за межі однієї держави, охоплює кілька країн і зазвичай здійснюється глобальними злочинними мережами. Її особливістю є здатність підривати суверенітет держав, оскільки такі злочини виходять за межі юрисдикції національних правоохоронних органів та правових систем. Вона включає широкий спектр незаконної діяльності: торгівлю наркотиками, торгівлю людьми, тероризм, кіберзлочинність, незаконний обіг зброї, екологічні злочини тощо. Доведено, що такі дії негативно впливають на політичну, економічну та соціальну стабільність країн і спричиняють глобальну нестабільність, посилюючи порушення прав людини. Через масштаби та складність транснаціональної злочинності, ефективна боротьба з нею вимагає міжнародної співпраці та скоординованих дій правоохоронних органів різних країн.

Зроблено висновок, що транснаціональна організована злочинність своїм існуванням та подальшим розвитком становить загрозу національній, зокрема державній безпеці України.

З огляду на вищезазначене, вважається, що одним із важливих аспектів міжнародного співробітництва є спільна діяльність правоохоронних органів різних держав. Україна співпрацює з: Інтерполом (для обміну оперативною інформацією та розшуку злочинців); Європолом (у рамках спільних розслідувань та обміну інформацією щодо транснаціональних злочинних груп); та Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) для запобігання фінансуванню тероризму та відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом. Однак існує низка проблем, які перешкоджають ефективності такої співпраці, а саме: недостатній рівень адаптації вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів; проблеми в обміні інформацією між правоохоронними органами різних держав; та відсутність єдиного механізму правової допомоги у кримінальних справах.

Вважається, що перспективи покращення міжнародної співпраці повинні включати: проактивну участь у розробці міжнародних стандартів боротьби зі злочинністю; посилення інтеграції з європейськими інституціями безпеки; розширення двосторонніх угод з країнами-партнерами щодо боротьби з організованою злочинністю.

Ключові слова: Інтерпол, Національне центральне бюро Інтерполу (НЦБ), транснаціональна організована злочинність, механізми боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, міжнародне співробітництво тощо.

Постановка проблеми

Транснаціональна злочинність – це злочинна діяльність, що виходить за межі однієї держави, охоплює декілька країн і часто здійснюється глобальними злочинними мережами. Її характерною особливістю є здатність підірвати суверенітет держав, оскільки такі злочини, як правило, виходять за рамки юрисдикції національних правоохоронних органів та правових систем. Вона включає широкий спектр протиправної діяльності: наркотоорговлю, торговлю людьми, тероризм, кіберзлочини, незаконний обіг зброї, екологічні злочини тощо.

Ці дії негативно впливають на політичну, економічну та соціальну стабільність окремих країн і спричиняють глобальну нестабільність, поглиблюючи порушення прав людини. У зв'язку з масштабами та складністю транснаціональної злочинності, її ефективне подолання потребує міжнародного співробітництва та узгоджених дій правоохоронних структур різних країн.

Одним із ключових механізмів такої взаємодії є Інтерпол – найбільша у світі міжнародна організація кримінальної поліції. Створена у 1923 році як Міжнародна комісія кримінальної поліції, організація має штаб-квартиру в Ліоні (Франція) і виконує функції координаційного центру для міжнародних кримінальних розслідувань. Основна місія Інтерполу – зміцнення міжнародного поліцейського партнерства для протидії транснаціональній злочинності та забезпечення глобальної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання щодо протидії транснаціональній організованій злочинності стали предметом наукових досліджень таких вчених як А. А. Вознюк, Б. М. Головкін, Г. П. Жаровська, А. В. Тарасюк, В. Я. Тацій, М. І. Хавронюк, Ю. І. Швагер, С. А. Шепетько та ін. Разом з тим означена проблематика потребує подальших наукових розробок з урахуванням сучасних реалій.

Метою статті є здійснення аналізу ролі та значення діяльності Інтерполу в контексті протидії транснаціональній злочинності.

Виклад основного матеріалу

Насамперед слід зауважити, що Інтерпол не є поліцейськими силами. Ані національні, ані міжнародні правові акти не застосовуються Інтерполом безпосередньо, а персонал та відряджені поліцейські, які працюють під його назвою, не претендують на право держави на фізичний примус або на повноваження щодо розслідування та арешту. Однак поліцейська діяльність залежить від величезної кількості людей, а саме – бюро зв'язку із медіа, підрозділів екологічного моніторингу, команд із забезпечення якості, команд із залучення громад, спеціалістів із кримінальної розвідки. Значна частина поліцейської діяльності полягає в «обробці та обміні знаннями про злочинність та небезпеку» [6].

Глобальна поліцейська діяльність в Інтерполі виникла не завдяки технологіям, а завдяки спеціально розробленій, вузькій орієнтації на функціонал, яка дозволила уникнути значної частини проблем погодження дій, як, наприклад, в Організації Об'єднаних Націй (Russell 1965). Інтерпол використовує чинні закони в країнах, навіть там, де між ними немає дипломатичних відносин. Наразі в різних державах визначення, наприклад, «політичного притулку», «терористичних організацій», «шпигунства» та «вбивства за допомогою безпілотників» різняться. У деяких державах деякі дії взагалі досі не кваліфіковані як злочини.

Агентство було засноване у Відні (Австрія) 7 вересня 1923 року та має штаб-квартиру в Ліоні (Франція), 7 регіональних бюро по всьому світу та Національне центральне бюро у всіх 194 державах-членах, що робить його найбільшою поліцейською організацією у світі [1]. Також штаб-квартира Генерального секретаріату ІНТЕРПОЛУ має три спеціальні представництва: Буенос-Айрес (Аргентина); Брюссель (Бельгія) (спеціальне представництво при Європейському Союзі); Яунде (Камерун);

Абіджан (Кот-д'Івуар); Сан-Сальвадор (Сальвадор); Аддис-Абеба (Ефіопія) (спеціальне представництво при Африканському Союзу); Найробі (Кенія); Бангкок (Таїланд); Нью-Йорк (США) (спеціальне представництво при Організації Об'єднаних Націй); Хараре (Зімбабве).

ІНТЕРПОЛ виник з першого Міжнародного конгресу кримінальної поліції, заснованого в 1914 році, який об'єднав посадовців з 24 країн для обговорення співпраці з питань правоохоронної діяльності [1]. Він був заснований у 1923 році як Міжнародна комісія кримінальної поліції (МККП), перейнявши багато своїх нинішніх обов'язків протягом 1930-х років. Після переходу під контроль нацистів у 1938 році агентство припинило свою діяльність аж до Другої світової війни. Проте, у 1956 році МККП схвалила новий установчий документ та назву ІНТЕРПОЛ, яка походить від її телеграфної адреси, що використовувалася з 1946 року.

По суті, ІНТЕРПОЛ надає слідчу підтримку, експертизу та навчання правоохоронцям у всьому світі, зосереджуючись на трьох основних сферах транснаціональної злочинності: тероризм, кіберзлочинність та організована злочинність [5]. Мандат ІНТЕРПОЛУ фактично охоплює майже всі види злочинів, включаючи: злочини проти людяності, дитячу порнографію, незаконний обіг та виробництво наркотиків, політичну корупцію, порушення авторських прав тощо. Агентство також сприяє співпраці між національними правоохоронними органами через кримінальні бази даних та комунікаційні мережі. Всупереч поширеній думці, ІНТЕРПОЛ не є правоохоронним органом [3].

Крім того, ІНТЕРПОЛ має річний бюджет близько 113 мільйонів євро (131 мільйон доларів США), більша частина якого реалізується за рахунок щорічних внесків поліцейських сил-членів у 181 державі світу. Він також керується Генеральною Асамблеєю, що складається з усіх країн-членів, яка обирає Виконавчий комітет та Президента (чинного в особі Кім Чен Яна з Південної Кореї), який контролює впровадження політики та адмініструван-

ня агентства. Аналогічно, щоденні операції виконує Генеральний секретаріат, що складається з близько 1000 співробітників з держав-членів, включаючи як поліцейських, так і цивільних осіб [4].

Крім того, Інтерпол прагне залишатися політично нейтральним, щоб дотримуватися свого мандату. Його Статут забороняє йому втручання або діяльність політичного, військового, релігійного чи расового характеру або участь у спорах з таких питань (Статут Інтерполу, 2016).

Кожна з держав-членів має Національне центральне бюро Інтерполу (НЦБ) у своїй сфері діяльності [1]. Це також пов'язує національні правоохоронні органи держав з іншими країнами та з Генеральним секретаріатом Інтерполу через його безпечну всесвітню мережу поліцейського зв'язку, відому як I-24/7.

Щоразу, коли злочин виходить за межі національної юрисдикції, державі потрібна міжнародна підтримка, щоб його зупинити. НЦБ отримують усі необхідні дані від інших НЦБ, щоб допомогти розслідувати злочини у своїй державі, а також вони обмінюються кримінальними та розвідувальними даними [2]. В межах своєї компетенції в глобальних розслідуваннях НЦБ, як правило, співпрацює з: правоохоронними органами у своїй країні; іншими НЦБ по всьому світу; а також офісами Генерального секретаріату по всьому світу. Ці НЦБ також розробляють навчальні програми для своїх правоохоронних органів щоб підвищити обізнаність про їх діяльність, послуги та бази даних Інтерполу відповідно [2].

НЦБ також сприяють обміну даними про злочинність. НЦБ передають відповідні дані про злочинність у державі до всесвітніх баз даних Інтерполу відповідно до свого національного законодавства. Це забезпечує наявність точних даних у потрібний час, щоб поліція могла виявити тенденцію, запобігти злочину або заарештувати будь-якого злочинця [2]. Так, наприклад, «червоні повідомлення» Інтерполу зазвичай повідомляють поліцію в усіх державах про всіх розшукуваних осіб, а НЦБ одночасно співпрацюють у тран-

скордонних розслідуваннях, операціях та арештах. Виносячи розслідування за межі національних кордонів, вони зазвичай шукають співпраці з НЦБ будь-якої іншої держави. Враховуючи спільні проблеми, з якими стикаються в кожному регіоні, НЦБ зазвичай працюють узгоджено, дедалі частіше на регіональній основі. НЦБ часто поєднують ресурси та досвід [2].

Комісія з контролю файлів Інтерполу (ККФ) – незалежний орган, який гарантує, що всі персональні дані, оброблені через канали Інтерполу. Інтерпол обробляє великий обсяг персональних даних через свої повідомлення та бази даних про злочинців та злочини, такі як: імена, фотографії, ідентифікаційні ознаки та відбитки пальців (ІНТЕРПОЛ, 1956). ККФ – це неупереджений офіційний орган, який самостійно відповідає за забезпечення обробки персональних даних Інтерполом відповідно до встановлених правил. Комісія, як правило, виконує три функції, які визначено в Статуті Інтерполу: наглядову, консультативну та функцію обробки – вона розглядає запити осіб на доступ до даних в Інформаційній системі Інтерполу, їх видалення або видалення [4]. Оскільки Комісія залишається незалежним органом Інтерполу, співпраця з іншими керівними органами та членами Організації є надзвичайно важливою для ефективного виконання нею своїх функцій. А для виконання своїх обов'язків Комісія зазвичай взаємодіє з Генеральним секретаріатом Інтерполу, національними центральними бюро (НЦБ) та іншими важливими органами.

Повідомлення Інтерполу – це міжнародні запити про співпрацю або попередження, що дозволяють поліції країн-членів обмінюватися важливою інформацією, пов'язаною зі злочинністю. Повідомлення публікуються Генеральним секретаріатом за запитом Національного центрального бюро і доступні всім країнам-членам організації. Повідомлення також можуть використовуватися Організацією Об'єднаних Націй, Міжнародними кримінальними трибуналами та Міжнародним кримінальним судом для розшуку осіб, які розшуковуються за скоєння злочинів, що підпадають

під їхню юрисдикцію, зокрема, геноциду, воєнних злочинів та злочинів проти людяності. Більшість повідомлень призначені лише для використання поліцією і не є доступними для громадськості (Річний звіт Інтерполу, 2019). Однак у деяких випадках, наприклад, щоб попередити громадськість або звернутися за допомогою до громадськості, витяг з повідомлення може бути опублікований на цьому сайті. Спеціальні повідомлення Організації Об'єднаних Націй є публічними.

Співпраця Інтерполу залишається надзвичайно важливою у боротьбі з міжнародною злочинністю, оскільки мовні, культурні та бюрократичні відмінності ускладнюють спільну роботу поліцейських з різних країн. Наприклад, спеціальні агенти Федерального бюро розслідувань (ФБР) США можуть відстежити терориста в Бразилії і не знати, до кого звернутися в бразильській поліції, тому бразильський уряд повинен бути повідомлений про присутність або участь ФБР. ФБР може зв'язатися з Національним центральним бюро Інтерполу в Бразилії, яке в свою чергу виступатиме в ролі зв'язного між правоохоронними органами США і Бразилії. Бази даних Інтерполу в штаб-квартирі в Ліоні допомагають правоохоронним органам у боротьбі з міжнародною злочинністю, оскільки інші національні відомства мають власні великі бази даних про злочини, а інформація рідко виходить за межі однієї країни. Бази даних Інтерполу допомагають відстежувати злочинців і схеми злочинів у всьому світі за допомогою санкціонованих колекцій відбитків пальців і фотографій осіб, списків розшукуваних осіб, зразків ДНК і документів (Nemant, 2018). Однак глобальна мережа зашифрованого інтернет-зв'язку дозволяє агентам Інтерполу та державам-членам зв'язуватися один з одним у будь-який час; це називається I-24/7, і ця мережа забезпечує постійний доступ до баз даних.

Своєю чергою, НЦБ залишаються основними пунктами доступу до мережі, оскільки деякі держави-члени також розширили її на значні території, такі як аеропорти та прикордонні пункти доступу.

Держави-члени зазвичай отримують доступ до кримінальних баз даних одна одної через систему I-24/7, оскільки з 2013 року Інтерпол видав близько 13 637 повідомлень, з яких близько 8 857 були червоними повідомленнями, 4 596 – у 2008 році, а у 2019 році в обігу перебувало вже 52 880 дійсних повідомлень (Річний звіт Інтерполу, 2019 рік).

Таким чином, повноваження та роль Інтерполу можна звести до таких ключових положень:

1. Однією з найважливіших функцій Інтерполу є виконання ролі центрального вузла для обміну кримінальною інформацією між правоохоронними органами в усьому світі. Завдяки захищеній системі зв'язку I-24/7 країни-члени Інтерполу мають доступ до низки глобальних баз даних, які допомагають у проведенні розслідувань і розшуку злочинців. До них відносяться Кримінальна інформаційна система (CIS), бази даних відбитків пальців, профілі ДНК і бази даних викраденого майна, доступ до яких здійснюється в режимі реального часу. Ці ресурси значно підвищують здатність держав-членів виявляти, відстежувати і заарештовувати підозрюваних, які діють за межами національних кордонів. Ефективність цих баз даних полягає не лише в їхній технічній досконалості, але й у стандартизації збору даних та сумісності між національними правоохоронними системами. Здатність Інтерполу швидко поширювати інформацію про осіб, які переховуються від правосуддя, зниклих безвісти, та незаконні товари безпосередньо сприяє підвищенню ефективності координації та реагування правоохоронних органів.

2. Розбудова потенціалу. На додаток до своєї інфраструктури обміну інформацією, Інтерпол активно зміцнює потенціал національних поліцейських сил шляхом підготовки кадрів і надання технічної допомоги. Визнаючи, що країни мають різний рівень інституційної готовності, Інтерпол розробляє індивідуальні навчальні програми та семінари. Ці ініціативи спрямовані на вдосконалення методів розслідування, криміналістичних навичок і тран-

скордонного співробітництва у боротьбі зі складними злочинами. Флагманською ініціативою в цій сфері є Глобальний інноваційний комплекс Інтерполу (IGCI) в Сінгапурі, який забезпечує підвищення кваліфікації в таких нових сферах, як кіберзлочинність, тероризм і організована злочинність. IGCI також слугує платформою для міжнародного співробітництва та досліджень у сфері нових поліцейських технологій. Поширюючи передовий досвід і підтримуючи інновації, Інтерпол допомагає державам-членам модернізувати свої правоохоронні системи.

3. Інтерпол відіграє центральну роль в організації та управлінні багатонаціональними операціями, спрямованими на боротьбу з конкретними формами транснаціональної злочинності. Ці операції, які часто проводяться у співпраці з такими організаціями, як Управління ООН з наркотиків і злочинності (УНЗ ООН) та Європол, зосереджені на таких сферах, як незаконний обіг наркотиків, торгівля людьми та тероризм. Одним із прикладів є операція «Інфрачервоний», спрямована на боротьбу з сексуальною експлуатацією та торгівлею дітьми. Інша операція, «Лєвова риба», спрямована на боротьбу з морською торгівлею наркотиками в Карибському басейні та Латинській Америці. У цих операціях Інтерпол надає матеріально-технічну підтримку, здійснює стратегічний нагляд та обмін оперативною інформацією в режимі реального часу для забезпечення узгоджених дій у різних юрисдикціях. Такі скоординовані зусилля демонструють здатність Організації мобілізувати глобальні ресурси і руйнувати транснаціональні злочинні мережі.

4. Стратегічний вплив. Структурований підхід Інтерполу, заснований на обміні оперативною інформацією в режимі реального часу, стандартизованій підготовці кадрів і транснаціональній координації, дозволяє національним правоохоронним органам ефективно реагувати на виклики глобалізованої злочинності. Забезпечуючи уніфіковані рамки для міжнародної поліцейської діяльності, Інтерпол підтримує суверенітет окремих країн, одночас-

но зміцнюючи колективну безпеку. Організація також сприяє зміцненню довіри і співпраці між різними правовими системами і політичними контекстами, долаючи розбіжності, які часто перешкоджають проведенню транскордонних кримінальних розслідувань. Здатність Інтерполу виступати в ролі як фасилітатора, так і виконавця міжнародних правоохоронних стратегій підтверджує його незамінну роль у підтримці глобальної безпеки.

Висновки та пропозиції

Слід констатувати зростання масштабів міжнародної злочинності, що вимагає від України активізації співпраці з іншими державами та міжнародними структурами у таких сферах, як: боротьба з тероризмом; запобігання відмиванню коштів; протидія незаконному наркобізнесу; боротьба з торгівлею людьми та нелегальною міграцією.

У цьому контексті одним із важливих аспектів міжнародного співробітництва є спільна робота правоохоронних органів різних держав. Україна взаємодіє з: Інтерполом (для обміну оперативною інформацією та розшуку злочинців); Європолом (у рамках спільних розслідувань та обміну інформацією щодо транснаціональних злочинних угруповань); Групою з фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF) для запобігання фінансуванню тероризму та відмиванню доходів від кримінально протиправної діяльності діяльності.

Наразі Україна активно долучається до міжнародної системи запобігання злочинності, проте, існує низка проблем, які ускладнюють ефективність такої співпраці, а саме – недостатній рівень адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів; проблеми у сфері обміну інформацією між правоохоронними органами різних держав; відсутність єдиного механізму правової допомоги у кримінальних справах.

З огляду на зазначене вище, на нашу думку, перспективи покращення міжнародної співпраці повинні включати: активну участь у розробці міжнародних стандартів боротьби зі злочинністю; поси-

лення інтеграції з європейськими структурами безпеки; розширення двосторонніх угод з країнами-партнерами щодо боротьби з організованою злочинністю тощо.

Література

1. Buzan, B. and Hansen, L. (2009). *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge, Cambridge University Press. *Constitution of the International Criminal Police Organization* (2016)

2. Deflem, M. (2000). Bureaucratization and Social Control: Historical Foundations of International Police Cooperation. *Law & Society Review*. 34 (3): 739–778. doi:10.2307/3115142

3. Durmaz, H.B.A. (2005). *International Police Cooperation as a Response to Transnational Organized Crime in Europe: Improvements in Extradition. Thesis Prepared for the Degree of Master of Science*, University of North Texas

4. Fooner, M. (1989). *Policing World Society: Historical Foundations of International Police*. Oxford University Press. United Kingdom.

5. Roles And Challenges Of International Criminal Police Organization (Interpol) In Investigation Of Crimes And Maintenance Of Global Security Dr. Temitope Francis Abiodun Institute for Peace and Strategic Studies Faculty of Multidisciplinary Studies University of Ibadan, Ibadan, Nigeria URL: https://www.researchgate.net/profile/Temitope-Francis-Abiodun/publication/342625552_Roles_And_Challenges_Of_International_Criminal_Police_Organization_Interpol_In_Investigation_Of_Crimes_And_Maintenance_Of_Global_Security/links/5efdacaa458515505084a181/Roles-And-Challenges-Of-International-Criminal-Police-Organization-Interpol-In-Investigation-Of-Crimes-And-Maintenance-Of-Global-Security.pdf?__cf_chl_tk=ji5MGijyZOe31tEPMYT_lL5ENIpZML-Do0X99TLyL8zU-1745906590-1.0.1.1-SbhAc2Ia_8e4MfSwdwWjmN3zu.GLR Lui.zN18ah6se4

6. William Garriott *Policing and Contemporary Governance. The Anthropology of Police in Practice*. Springer, June 2013. URL: <https://link.springer.com/book/10.1057/9781137309679>

SUMMARY

The role and significance of the Interpol activities in the field of combating transnational crime are considered in the article. The historical stages of formation and development of Interpol, its goal and objectives, and the organisational and legal framework of its establishment are analysed.

It is stated that transnational crime is a criminal activity which goes beyond the borders of one State, covers several countries and usually is committed by global criminal networks. Its peculiar feature is the ability to undermine the sovereignty of states, since such crimes go beyond the jurisdiction of domestic law enforcement agencies and legal systems. It includes a wide range of illegal activities: drug trafficking, human trafficking, terrorism, cybercrime, illegal arms trafficking, environmental crimes, etc. It is proved that such actions have a negative impact on the political, economic and social stability of countries and cause global instability, aggravating human rights infringements. Due to the scale and complexity of the transnational crime, effective combating of it requires international cooperation and coordinated actions of law enforcement agencies of different countries.

It is concluded that transnational organised crime through its existence and further development constitutes a threat to national, including state security of Ukraine.

In view of the above, it is considered that one of the important aspects of international cooperation is the joint activity of law enforcement agencies of different states. Ukraine cooperates with: Interpol (for the exchange of operational information and the search for criminals); Europol (in the framework of joint investigations and exchange of information on transnational criminal groups); and the Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) to prevent the financing of terrorism and the laundering of the proceeds of crime. However, there are a number of problems that hinder the effectiveness of such cooperation, namely the insufficient level of adaptation of domestic legislation to international standards; problems in the exchange of information between the law enforcement agencies of different states; and the lack of a single mechanism for legal assistance in criminal cases.

It is believed that the prospects for improving international cooperation should include: proactive involvement in the development of international standards for combating crime; strengthening integration with the European security institutions; extending bilateral agreements with partner countries on combating organised crime.

Keywords: Interpol, The Interpol National Central Bureau (NCB), transnational organised crime, mechanisms for combating transnational organised crime, international cooperation, etc.